עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ה מהל' יו"ט הל' ט טוש"ע א"ח סי' שצו סעי' ג]:

מז [ב טוש"ע א"ח סי' שנג סעיף א]:

רב נסים גאון

מאן אמרו לו ר' יוחנן בן נורי הוא דאמר חפצי הפקר קונין שביתה. איתה בפרק מי שהוציאוהו גוים. וכבר כתבנוה בפרק בכל מערבין.

רבינו חננאל

ר' שמעון אמר בשעת סכנת לסטים [אינן] מוליכן פחות פחות מד' אמות, זמנין דמשתלי ואתי לאתויינהו ד' אמות ברשות הרבים. נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה. הא עדיפא דהא דאמר פחות פחות מד' אמות זמנין דמישתלי ואייתן לאייתונהו ד' אמות ברשות הרבים. ותנא קמא סבר הא עדיפא, דהא כר' שמעון אוושא מלתא ומתיידע לכל. וכן בנו נותנו לחבירו וחבירו לחבירו. מאי בעי התם. תנא דבי שמואל בשילדתו אמו בשדה. ואע"ג דקשה ליה להינוק (השלמתו) [השלחתו] מיד ליד, הא עדיפא ליה מלהוליכו פחות פחות מד' אמות. ר' יהודה אומר וכו'. אתינן לאוקומי לאו חבית ממש, אלא מי החבית, ובמערה מחבית לחבית [והחבית] קני שביתא ואסור. אבל מיא לית בהו ממש. ור' יהודה לטעמיה דתנן ר' יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש. ודחינן אימור דשמעת ליה לר' יהודה במיא דלית בהו ממש במיא דבליעי בעיסה, במיא בעינייהו מי שמעת ליה, והא איהו דאמר מים ומלח אין בטילין בקדירה מפני שהיא רוטבא. ואוקמה רבא בחבית שקנתה שביתה ונתמלאת בשבת ממעיין נובע כיוצא בהן דלא קנו שביתה דבטלה לה חבית לגבי מים, ומטלטלת אגב מימיה. כדתנן את החי במטה כו'. ואוקמה רב יוסף למתני' בשיירא כדתניא ר' יהודה אומר בשיירא נותן אדם חבית לחבירו וחבירו לחבירו. ואתא רב אשי ואוקמה בחבית דהפקר ומים דהפקר, ומאן אמרו לו רבי יוחנן בן נורי, דאמר חפצי הפקר קונין להן שביתה. והכי קאמר ליה לר' יהודה לא תהלך זה יותר מן הכלים שיש להן בעלים. וקיימא לן כרב יוסף דתניא בהדיא כוותיה. היה קורא בספר כו'. אוקמה רב יהודה באיסקופה רשות היחיד וקמה עוברת רשות הרבים. ולא גזר דילמא נפיל לרשות הרבים ואתי לאיתויי.

א"ל אביי במאי אוקימתא למתניתין בסכנת עו"ג אימא סיפא ר' שמעון אומר נותנן לחבירו וחבירו לחבירו כל שכן דאוושא מילתא חסורי מיחסרא והכי קתני במה דברים אמורים בסכנת עו"ג אבל בסכנת ליסטים מוליכן פחות פחות מד' אמות: רבי שמעון אומר נותנן לחבירו וכו': במאי קמיפלגי מר סבר פחות מארבע אמות עדיף דאי אמרת נותנן לחבירו וחבירו לחבירו אוושא מלתא דשבת ומר סבר נותנן לחבירו עדיף דאי אמרת מוליכן פחות מארבע אמות זימנין דלאו ארעתיה ואתי לאתויינהו ארבע אמות ברה"ר: וכן בנו: בנו מאי בעי התם דבי מנשה תנא בשילדתו אמו בשדה ומאי אפילו הן מאה דאע"ג דקשיא ליה ידא אפילו הכי הא עדיפא: רבי יהודה אומר נותן אדם חבית: ולית ליה לרבי יהודה הא [א]דתנן [א]הבהמה והכלים כרגלי הבעלים אמר ריש לקיש משום לוי סבא הכא במאי עסקינן במערן מחבית לחבית ורבי יהודה לטעמיה דאמר מים אין בהם ממש [ב]דתנן רבי יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש ומאי לא תהלך זו לא יהלך מה שבזו יותר מרגלי הבעלים אימר דשמעת ליה לר' יהודה היכא דבליען בעיסה היכא דאיתנהו בעינייהו מי שמעת ליה השתא בקדירה אמר רבי יהודה לא בטלי בעינייהו בטלי [ג]דתניא רבי יהודה אומר מים ומלח בטלין בעיסה ואין בטלין בקדירה מפני רוטבה אלא אמר רבא[ד] הכא בחבית שקנתה שביתה ומים שלא קנו שביתה עסקינן דבטלה חבית לגבי מים [ה]כדתנן המוציא החי במטה פטור אף על המטה מפני שהמטה טפילה לו המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי טפל לו מתיב רב יוסף ר' יהודה אומר בשיירא נותן אדם חבית לחבירו וחבירו לחבירו בשיירא אין שלא בשיירא לא אלא אמר רב יוסף כי תנן נמי במתניתין בשיירא תנן אביי אמר בשיירא אפי' חבית שקנתה שביתה ומים שקנו שביתה שלא בשיירא חבית שקנתה שביתה ומים שלא קנו שביתה רב אשי אמר הכא בחבית דהפקר ומים דהפקר עסקינן ומאן אמרו לו רבי יוחנן בן נורי היא [ו]דאמר חפצי הפקר קונין שביתה ומאי לא תהלך זו יותר מרגלי הבעלים לא יהלכו אלו יותר מכלים שיש להם בעלים: **מתני'** [ז][ב]היה קורא בספר על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו עד שלא הגיע לעשרה טפחים גוללו אצלו משהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב רבי יהודה אומר אפילו אין מסולק מן הארץ אלא כמלא[ח](א) מחט גוללו אצלו ר' שמעון אומר אפילו בארץ עצמו גוללו אצלו שאין לך דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש: **גמ'** האי איסקופה ה"ד אילימא איסקופה רשות היחיד וקמה רשות הרבים ולא גזרינן דילמא נפיל ואתי לאתויי מני

ו)**רבי** **שמעון** **אומר** **נותנן** **לחבירו** **בו'**. נראה דאם אין שם חברים היה מתיר רבי שמעון להוליך פחות מארבע אמות דלא גרע מכים דפרק מי שהחשיך (שבת דף קנג:) והתם נמי אם היו חברים הרבה והיו כולן שותפין בו נראה דלרבי שמעון נותנו לחברו וחבירו לחבירו דהכי עדיפא ליה: ט)**הכי** גרסינן וכן בנו ואפילו הן מאה. ולא כספרים דגרסי ואפי' הן מאה וכן בנו דבגמרא מוכח דאפילו הן מאה אבנו קאי דמפרש טעמא אע"ג דקשיא ליה ידא: **את** החי במטה **פטור**. וא"ת נהי שהחי נושא את עצמו להוי כמו זה יכול וזה אינו יכול דיכול חייב כדמוכח בהמצניע (שבת דף צג.) ואור"י דמכ"מ מיפטר הכא משום דגמרינן כל הוצאות ממשכן ושם לא היו נושאים בעלי חיים דאילים ותחשים מוליכין ברגליהן וחלזון מיד כשיוצא מן הים היו מוציאין דמו בעודו בכחו כי היכי דלילגיל ליבעיה כדאמר בסוף פרק כלל גדול (שם דף עה.)י): **הכא** בחבית דהפקר ומים דהפקר עסקינן. דלא קנו שביתה לא (ו) לזה ולא לזה ואפילו חוץ לתחום דקאמר היינו ממקום שביתת המים אבל חוץ לתחום של הזוכה בהם תחילה לא יוליכו אותן למאי דפרישית לעיל בפרק מי שהוציאוהו (דף מו.) דכרגלי כל אדם דקתני גבי נהרות המושכין היינו כרגלי הממלא והא דקאמר נותנו לחבירו וחבירו לחבירו לא משום דלא מצי אזיל התם אלא משום דאסור להעביר ארבע אמות ברה"ר ועוד יש לומר דיכול להוליאם חוץ לתחום (ז) שזוכה בהן תחילה וכגון שלא נתכוון לזכות בהן לא לעצמו ולא לאחרים בהגבהתו אלא מה ששותים וכענין זה אפי' בי"ט שייך לשנות נותנן לחבירו וחבירו לחבירו אע"ג דליכא איסור ד' אמות: ומי

הכי גרסינן **במאי** **אוקימתא** **למתני'** **בסכנת** **ליסטים** **אימא** **סיפא** **וכו'**. כיון דליסטים לא מבזו להו אמאי קא מזלזל ר"ש באיסורא דשבתא כולי האי כל שכן דהא דר"ש גריעא (ב)(כולי האי) מתנא קמא ואיכא זילזול שבת טפי דאוושא מילתא דהנך גברי דמקילין כולי האי בשבת וכסוי דת"ק עדיף. ט)לשון אחר ועיקר ולא לשנא הספרים מתני' בסכנת עו"ג שגזרו גזירה י) שלא יניחו תפילין והאי וסכנה מכסן והולך לו אכולה מתניתין קאי והכי קאמר וסכנה שאם ימצאו בידו או ישמע למלכות יהרג בין מעט בין לבתים מכסן בטליתו שלא יוטלו כ"כ בבזיון ומניחם שם והולך ולא יזון משם שמא ירגישו בו ויתחייב למלכות ובריית בליסטים עו"ג ואסיפא קאי דקתני מחשיך עליהן ומביאן ובסכנת ליסטים שהוא ירא להחשיך שם מוליכן פחות פחות מד' אמות וכו' ולא יניחם שם שלא יזלזלו הליסטים בהם וינהגו בהם מנהג בזיון ובמאי אוקימנא למתניתין בסכנת עו"ג שלא יתחייב למלכות אימא סיפא וכו' וכ"ש דאוושא מלתא וישמע למלכות יותר משאם מכניסן זוג זוג או מחשיך עליהם לכולם וזה עיקר מדלא גרסינן ברישא כל שכן דאוושא מלתא דשבת כדגרסינן בסיפא מכלל דהאי אוושא דמילתא לאו אזוולא דשבת קפיד אלא אסכנת נפשות קפיד: **אע"ג** **דקשיא** **ליה**. שמטלטלין אותו מיד ליד: **הא** **עדיפא**. בשבתא ולא יטלטלנו הוא לבדו פחות פחות מד' אמות: **כרגלי** **הבעלים**. שהשואל או לוקח בהמה או כלים מחבירו ביום טוב אינו יכול להוליכם אלא למקום שהבעלים הראשונים מותרין לילך שם ואם עירבו לצפון לא יוליכנו זה לדרום: **מחבית** **לחבית**. והשניה שלו וכן עושה תמיד. ולקמיה מפרש מאי לא תהלך זו: **אין** **בהם** **ממש**. לקנות שביתה אלא בעליהם הראשונים וכל אדם מותר להוליכן כרגליו: **פוטר** **במים**. פלוגתייהו בפרק בתרא דביצה [לט.] האשה ששאלה מחבירתה תבלין לקדירה ומים ומלח לעיסתה הרי הן כרגלי שתיהן אין העיסה הולכת אלא למקום ששתיהן מותרות לילך שם ואם עירבה זו לצפון וזו לדרום אין עיסה זזה ממקומה לפי שאין לזו של צפון אפילו אמה אחת בדרום וה"מ כשנתנו עירובן לסוף אלפים ר' יהודה פוטר במים שאין בעלת המים אוסרת על בעלת הקמח כלום: **ומאי** **לא** **תהלך** **זו**. הא רבי יהודה נמי בחבית לא קאמר דיכולה חבית להלך יותר מרגלי הבעלים דהא אוקמינן מתני' במערן מחבית לחבית: **מפני** **רוטבה**. שניכר ואם השאילה מים לקדירתה הרי היא כרגלי שתיהן: **מים** **שלא** **קנו** **שביתה**. שנתמלאו היום ממעין הנובע או מן הנהר דתניא (לעיל דף מו.) נהרות המושכין ומעיינות הנובעים הרי הן כרגלי כל אדם: **דבטלה** **חבית** **לגבייהו**. מפני שהיא טפילה להן ורבנן פליגי למימר דלא תהלך זו דלא בטלה לגבייהו: **פטור** **אף** **על** **המטה**. הואיל ופטור על החי דקיימא לן [קו.] חי נושא את עצמו: **בשיירא**. שחנתה בבקעה שאנוסין הן שאין להם מים שרי להו רבנן דתיבטיל: **כרבי** **יוחנן** **בן** **נורי**. בפרק מי שהוציאוהו (לעיל מה:): **מתני'** **היה** **קורא** **בספר**. כל ספרים העשוים בימי הראשונים עשוין בגליון(כ) כספר תורה שלנו: **גוללו** **אצלו**. הואיל וראשו אחד בידו ובגמרא [שם] מפרש לה: **לעשרה** **טפחים**. לעשרה התחתונים שברשות הרבים (ג) וכולן מפרש בגמרא [שם]: **הופכו** **על** **הכתב**. האותיות כלפי הכותל שלא יהא מוטל כל כך בבזיון ומניחו עד שתחשך: **משום** **שבות**. כגון זו שלא נפל מידו שהרי אחז בראשו אחד ואין כאן אלא משום גזירה דילמא נפיל כוליה מידיה ואתי לאתויי. כל איסור דרבנן הוי שבות: **גמ'** **אי** **נימא** **איסקופה** **רשות** **היחיד**. גבוהה עשרה ורחבה ארבעה: **וקמה** **רשות** **הרבים**. ולפניה רשות הרבים וקאמר מתני' אע"ג דמונח ראשו ברשות הרבים גוללו (ד) ברשות היחיד: **ולא** **גזרינן** **דלמא** (ה) **נפל**. כוליה מידיה דאיכא חיוב חטאת ואתי לאיתויי: מני

מסורת הש"ס

א) ביצה לז., ב) שם, ג) שם לט., ד) [גי' הרא"ש רכה], ה) שבת נג: קמא:, ו) לעיל מה: מו: ביצה לח:, ז) שבת ה: [לקמן קג.], ח) [גי' ירושלמי ורי"ף כמלא חוט], ט) [מחר לע"א], י) בס"א: שמד, כ) [ל"ל נגלילה], ל) [שייך לעיל לה: במשנה], מ) [גי' שייך שם], נ) [ועי' תוס' שבת נג. ד"ה שהחי],

הגהות הב"ח

(א) גמ' במשנה אלא כמלא החוט גוללו [וכן הוא גירסת הירושלמי והרי"ף]: **(ב)** רש"י ד"ה הכי גרסינן וכו' גריעא מת"ק דאיכא וכו' דמקילי כולי האי: **(ג)** ד"ה לעשרה וכו' וכולה מפרש בגמ': **(ד)** ד"ה וקמה וכו' גוללו אצלו ברשות היחיד: **(ה)** ד"ה ולא גזרינן דילמא נפיק טוליה מידיה ואתי לאתויי דאיכא חיוב חטאת הס"ד: **(ו)** תוס' ד"ה הכא וכו' דלא קני שביתה לא זה ולא זה ואפילו: **(ז)** בא"ד דיכול להוציאן חוץ לתחום של הזוכה בהן תחילה:

מוסף רש"י

כרגלי הבעלים. אין אדם יכול להוליכה בי"ט אלא במקום שבעליה יכולין לילך, ואם לא ערב יש לה אלפים לכל רוח העיר, ואם ערב לצפון גם היא תלך לצפון ולא לדרום (ביצה לז.). **מפני שאין בהן ממש.** אין ניכרות לא בקדירה ולא בעיסה, הלכך אין מעכבות הולכתן, ובגמ' מוקי לה בתבשיל עבה שאין המים ניכרים בו (שם:). **מפני רוטבה.** הניכר לעינים (שם לט.). **המוציא החי במטה.** ותי לא מחייב על הוצאתו, דהוא מקיל עצמו ונושא עצמו (שבת צג:). **חפצי הפקר.** הנמצאים (ביצה לט.) כלים שאין להם בעלים ותפיסה להן במקום אחר, אע"ג שלא נתכוין להן אדם להקנותן שביתה (לעיל מה:) **קונין שביתה.** והמוצאן מוליכן ממקום מציאתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערב שם, דיש להם שביתה לעצמן (ביצה שם) במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירב לצד אחר (לעיל שם). **היה קורא בספר.** כל ספרים שלהם עשויים כמגילה (שבת ה:). **ונתגלגל הספר מידו.** ונאחזה אחד בידו (שם) **גוללו אצלו.** דכיון דאוגדו בידו, אע"ג דאיכא שבות דילמא נפיל טוליה ברה"ר ואתי לאיתויי (לקמן קג.) ובגמ' מוקים לה באיסקופת כרמלית כגון גבוה ג' ורוחבו ד' ורשות הרבים עוברת לפניו דאי נפל טוליה מידיה ומהדרי ליה מרה"ר לאיסקופה לאו חיוב חטאת איכא, הלכך השתא דראשו אחד בידו ואין כאן עקירה, אפילו משום שבות נמי לא גזור (שבת ה:). **היה קורא בראש הגג.** שהוא רשות היחיד, **ונתגלגל הספר מידו.** וראשו אחד בידו, **עד שלא הגיע.** ראש התחתון, **לעשרה טפחים.** התחתונים שהוא אויר רה"ר (שם). **משהגיע לעשרה טפחים.** אסור לגוללו דגזור רבנן משום שבות היכא דאוגדו בידו אטו היכא דנפיק מידיה טוליה דלא לייתיה דאיכא חיובא דאורייתא, **הופכו על הכתב.** כתבו לצד הכותל והחלק כלפי רה"ר שלא יהא מוטל כל כך בבזיון (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones